

NORGES HØYESTERETT

Den 9. juni 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Falkanger og Steinsvik i

HR-2020-1203-U, (sak nr. 20-077074SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A (advokat Kjetil Sørensen)

mot

B (advokat Olav Sylte
v/advokatfullmektig Gunhild Borge)

X kommune (advokat Sigbjørn Oldren)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om ikke å samtykke til ankebehandling av sak etter barnevernloven, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd. For Høyesterett gjelder saken samværet med far, og det er anført at lagmannsretten burde ha gitt samtykke til fremme av anken over samværsfastsettelsen for far.
- (2) A (far) og B (mor) har tre barn; C, som er født i --- 2009, D, som er født i --- 2013 og E, som er født i --- 2015. Foreldrene flyttet fra hverandre høsten 2016, og barna har etter hvert bodd fast hos mor. Saken gjelder C.
- (3) Barnevernet har vært involvert siden februar 2011. Barnevernets bekymring har vært knyttet til foreldrenes forhold til rusmidler, ivaretagelsen av Cs behov og strukturen i hjemmet. C har ADHD og muligens også autisme. Det er klart at han har større behov enn andre barn.
- (4) I september 2018 ble C plassert ved Orkdal barnevernsenter, opprinnelig som en frivillig plassering. Da barnevernet fremmet sak om omsorgsovertakelse i februar 2019, trakk mor samtykket. Det ble da fattet midlertidig vedtak om flytteforbud.
- (5) I vedtaket til Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Trøndelag 7. juni 2019 ble det bestemt at X kommune skal overta omsorgen for C, at han skal plasseres i fosterhjem, at mor skal ha rett til samvær med C ti ganger i året i seks timer hver gang og at far skal ha rett til samvær med C seks ganger i året i seks timer hver gang. Etter vedtaket ble C flyttet til fosterhjem, der han fortsatt bor.

(6) Begge foreldrene begjærte rettslig overprøving av vedtaket. Sør-Trøndelag tingrett avsa 5. desember 2019 dom med slik domsslutning:

- «1. Punkt 1 og 2 i Fylkesnemndas vedtak i sak FTR 2019/000843 stadfestes.
2. B gis rett til samvær med C tolv ganger i året fra fredag til søndag, samt julesamvær med fire overnattinger og feriesamvær om sommeren med en uke, jf. barnevernloven § 4-19.
3. A gis rett til samvær med C seks ganger i året med inntil seks timer hver gang, jf. barnevernloven § 4-19.»

(7) Både mor og far anket dommen til Frostating lagmannsrett, som 28. april 2020 avsa slik beslutning:

- «1. Det gis ikke samtykke til at anke i sak 20-19144ASD-FROS fremmes.
2. Det gis ikke samtykke til at anke i sak 20-19403ASD-FROS fremmes.»

(8) A har anket beslutningen om at det ikke ble gitt samtykke til fremme av hans anke til Høyesterett. Det er anført at lagmannsretten ikke i tilstrekkelig grad har lagt vekt på Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 nr. 1 og Den europeiske menneskerettsdomstolens (EMDs) nye avgjørelser mot Norge, og at vilkårene i tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav a og b er oppfylt. Det er vist til at EMD mener det er for lite samvær når det går uker eller måneder mellom samværene, og det er anført at tingretten og lagmannsretten ikke har lagt tilstrekkelig vekt på det biologiske prinsipp, tilbakeføringsmålet og livsperspektivet ved fastsettelsen av samvær for far. Det er videre anført at lagmannsretten skulle ha gitt samtykke, fordi det er vesentlige svakheter ved tingrettens avgjørelse, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav c. Fars bosted og helse kan ikke begrunne et så lite samvær som det her er fastsatt, og samvær kun seks ganger i året er i strid med EMK. Hverken tingretten eller lagmannsretten har i særlig grad vurdert samværet med far, og hensynet til barnets beste er heller ikke vurdert i tilstrekkelig grad. Mer samvær med far er til det beste for C.

(9) Det er lagt ned slik påstand:

- «1. Lagmannsrettens beslutning oppheves hva gjelder spørsmålet om samvær.
2. Subsidiært: Samvær mellom far og C utvides.»

(10) B har opplyst at mor ikke vil nedlegge påstand og overlater beslutningen til retten.

(11) X kommune har anført at lagmannsrettens beslutning er riktig. Det er anført at anken ikke gjelder prinsipielle spørsmål, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav a, og at ny praksis fra EMD ikke er nye opplysninger etter bokstav b. Det foreligger heller ikke vesentlige svakheter ved tingrettens behandling, jf. bokstav c. Tingrettens avgjørelse er grundig, og tingretten har drøftet alle relevante forhold. Lagmannsrettens vurdering av samværet er riktig.

(12) Det er lagt ned slik påstand:

«Anken forkastes.»

- (13) *Høyesteretts ankeutvalgs* kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. tvisteloven § 29-13 femte ledd og HR-2017-776-A avsnitt 27. Dette omfatter blant annet om de lovbestemte vilkårene for ankebehandling i lagmannsretten er oppfylt. Ved denne prøvingen har utvalget full kompetanse.
- (14) Dersom noen av ankevilkårene er oppfylt, hører spørsmålet om det skal gis anketillatelse for hele eller deler av saken under lagmannsrettens skjønn. Høyesteretts kompetanse er da begrenset til å prøve om skjønnet og den begrunnelse som eventuelt er gitt for dette, er forsvarlig, jf. blant annet HR-2017-776-A avsnitt 27 og 57. Som ledd i prøvingen av lagmannsrettens beslutning må ankeutvalget vurdere om tingrettens saksbehandling, herunder dens beslutningsgrunnlag og begrunnelse, gjør at det kan foreligge en krenkelse av retten til familieliv etter Grunnloven § 102 eller EMK artikkel 8 dersom tingrettens dom blir stående som endelig avgjørelse i saken, jf. HR-2020-661-S avsnitt 61.
- (15) Tingrettens dom er avsagt før Høyesteretts storkammeravgjørelser i flere barnevernssaker 27. mars 2020. I avgjørelsene ble det slått fast at nyere praksis fra EMD innebærer at det er behov for visse justeringer i norsk barnevernpraksis, se HR-2020-1012-U avsnitt 12 med videre henvisninger. Særlig har EMD konstatert krenkelser i tilknytning til myndighetenes plikt til å arbeide for gjenforening av barn og foreldre, jf. HR-2020-661-S avsnitt 112. Som utgangspunkt skal det legges til grunn at det er best for barnet å bo hos sine biologiske foreldre. Hvis omsorgsovertakelse er nødvendig, skal utgangspunktet være at den skal være midlertidig, og at det skal være et formål å gjenforene barnet med sine biologiske foreldre. Samværet skal fastsettes slik at båndene mellom foreldre og barn kan styrkes og utvikles, og bare der det foreligger spesielle og sterke grunner kan målsetningen om gjenforening oppgis, jf. HR-2020-662-S avsnitt 128 med videre henvisninger. I avsnitt 137 er det videre understreket at samvær også har en egenverdi, uavhengig av utsiktene til gjenforening.
- (16) Lagmannsrettens begrunnelse er i hovedsak knyttet opp mot omsorgsovertakelsen og fastsettelsen av samværet med mor. Tingrettens begrunnelse er på disse punkter grundig. Den understreker hensynet til den biologiske familie og betydningen av målsettingen om gjenforening, både under spørsmålet om omsorgsovertakelse og samværsfastsettelsene.
- (17) Når det gjelder vurderingen av samværet med far, er tingrettens drøftelse langt mer kortfattet. Retten konstaterer at tilbakemeldingene på fars samvær med sønnen er positive. Far evner å tilpasse tempoet til sønnens behov, og han finner frem til aktiviteter som sønnen setter pris på. Deretter heter det i tingrettens dom:
- «Når det gjelder fars samvær, har retten kommet til at omfanget i vedtaket fra nemnda skal videreføres. Det anses uaktuelt med overnattingsamvær, både ut fra fars bosted og hans helsesituasjon. Også for far dreier det seg om et minimumssamvær, og det forutsettes at det vil legges til rette for ytterligere samvær eller samvær over flere timer dersom det er til guttens beste.»
- (18) Noen egentlig begrunnelse for hvorfor fars samvær skal begrenses til seks ganger i året, gis ikke.
- (19) I anken til lagmannsretten fremmet far flere anførsler knyttet til fastsettelsen av samværet, men lagmannsretten nøyde seg med å fremholde følgende:

«Samvær skal skje i tråd med den overordnede målsettingen om tilbakeføring og gjenforening.

Det er fastsatt et omfattende samvær, særlig mellom C og mor. Tingretten utvidet dessuten samværet mellom mor og C sammenlignet med det fylkesnemnda kom til. En tilbakeføring og gjenforening i dette tilfellet vil skje til mor. At det er fastsatt ulikt samvær for far og mor er således naturlig.»

- (20) Siden en tilbakeføring av omsorgen her mest sannsynlig vil skje til mor, er det naturlig at tingretten har viet samvær med henne størst oppmerksomhet. Tingretten burde imidlertid også vurdert om og på hvilken måte samvær med far kan ha betydning for ivaretagelse av familiebåndene. Om samvær med far vil ha verdi for sønnen, uavhengig av målsettingen om gjenforening, burde også ha vært vurdert. I det hele blir det stående nokså uforklart hvorfor tingretten kom til at det ikke skulle gis mer enn seks samvær i året med far.
- (21) På bakgrunn av tingrettens svært kortfattede begrunnelse for det begrensede samværet med far, er lagmannsrettens premisser for snau når det gjelder hans rett til samvær. Bare den siste setningen i det siterte berører egentlig fars samvær. Utover denne er det ingen spor av at hans anførsler i anken til lagmannsretten er behandlet, og det fremgår ikke at lagmannsretten har vurdert tingrettens samværsfastsettelse for ham opp mot vilkårene i tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav c.
- (22) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at det vil kunne foreligge en krenkelse av retten til familieliv etter Grunnloven § 102 eller EMK artikkel 8 dersom tingrettens dom i samværsspørsmålet blir stående som den endelige avgjørelsen om dette.
- (23) Lagmannsrettens beslutning om ikke å gi samtykke til fremme av fars anke – slutningens punkt 1 – må etter dette oppheves.

S L U T N I N G

Slutningens punkt 1 i lagmannsrettens beslutning oppheves.

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)